

APRIKOOSIPUU SEEMIKUD ALUSTASID VILJAKANDMIST

K. Kask

ENSV TA Eksperimentaalbioloogia Instituudi aedades kandsid 1962. aastal esmakordselt vilja viisteist hariliku aprikoosipuu (*Armeniaca vulgaris* Lam.) seemikui.

Pooled viljunud seemikutest on pärit akadeemik J. Eichfeldi ajustatud katsetest, mille eesmärgiks oli uurida lõunamaiste kultuuride kohanemist meie kliimaatiliste tingimustega. Nii on kaks seemikut kasvatatud Ukraina Puuviljanduse Teadusliku Urimise Instituudist Kiievist 1953. aastal saadud sordi 'Sorotšinski 2517' seemnetest, viis seemikut aga Mitšurinskist 1955. aastal saadud hübriidseemiku nr. 22—39 seemnetest. Ülejäänud kaheksa seemikut on kasvatatud juhuslikust seemnematerjalist Tallinna Heakorraltrusti endises puukoolis ja toodud sealt Harku katseaeda (vt. «Eesti Loodus», 1961, nr. 3).

Aprikoosipuu seemikud õitsesid 1962. aastal mai keskpaigast kuni kuu lõpuni, kusjuures ilmad olid enamasti väga jahedad ja vihmased. Õitsenud seemikutest viljusid ainult pooled (ei viljunud ükski sortide 'Uspehh', 'Merkuur' ja 'Zabaikalski' seemik). Saak oli enamasti 1—7 kg seemiku kohta. Äärmiselt ebasoodsa suve tõttu nihkus viljade valmimine suuremal osal seemikutel oktoobrisse, mõnel juhul viljad ei valminudki. Paljudel seemikutel nad lõhenesid tugevasti. Sageli olid nad väikesed (10—15 g), mõnikord ka möruvõitu või magedad.

Seemikute hulgas oli kaks lähelepanuväärset. Seemiku 'Harku 5—4' (seemiku nr. 22—39 seemik) viljad valmisid suhteliselt varakult — septembri esimese dekaadi jooksul. Viljad olid kujult ümmargused, kaalusid keskmiselt 20 g ja maitesid keskpäraselt. Lõhenemises esines üksikutel viljadel. Saak oli 2,6 kg. Puu oli 3,8 m kõrge, terve, tugeva kasvuga.

'Sorotšinski 2517' seemiku viljad valmisid septembri kolmandast dekaadist kuni oktoobri lõpuni. Piklikmunaja kujuga tumekollased viljad olid punase kattedvärviga ja kaalusid keskmiselt 25 g, suuremad 35—40 g. Ükski vili ei olnud lõhenenud ega mingist haigusest rikutud. Viljaluu lahtine. Maitset magushapud ja värtsikad, ületasid kõnesolevad viljad kõiki seni Eestis katsetatud aprikoosisorte. Suhkrute sisaldus oli 6,3% (sellest 2,7% monosahhariide ja 3,6% disahhariide), happeid 1,2%. Saak 1,5 kg. Puu oli 2,4 m kõrge, terve, madallaiuva võraga.

1962. aastal andsid esimese väheldase saagi ka sortide 'Rossoši konserviaprikoosi' ja 'Sõn krasnoštšokogo' 11-aastased puud (eelmistel aastatel leidis neil ainult üksikuid vilju). Mitmel aastal hästi vilja kandnud sordi 'Mindalnõi' viljad 1962. aastal valdavas enamuses lõhenesid, mistõttu osa neist muutus täiesti kõlbmatuks; viljade suhkruisaldus oli 6,4% (2,8% monosahhariide, 3,6% disahhariide), happeid 2,7% (1960. a. oli suhkruid 7,6%, happeid 1,3%). Kõige varavalmivam oli sort 'Laureaat', mille viljad (keskmise kaal 40 g) küpsesid augusti lõpul.